

ORHAN SEYFİ ORHON'A CEVAP I

Bay Orhan Seyfi Orhon Meclisteki beyanatında Üniversitelerarası Kurul'un İstanbul Üniversitesine mensup üyelerine ve Ankara Üniversitesinin bir ordinaryüs profesörüne hücumlarda bulunmuş; cumhuriyet devrinin ilim, sanat ve öğretim mensuplarını ithamlar altında bırakmış; bu arada -bir yandan vaki olmamış hadiseleri olmuş gibi göstererek, öte yandan bazı yazılarımızdan kelimeler ve cümleler toplayıp bunları kendine göre tertip ve tefsir ederek ve hatta yazılmamış şeyleri yazılmış gibi göstererek- hakkımızda "komünist tahrikçiliği" isnadında bulunmuş ve böylece, iddialarını tahkik etmek külfetine belki de katlanılmıyacak olan sayın milletvekilleri ve halkoyu üzerinde bizim hakkımızda infial uyandırıcı bir tesir yapmak istemiştir.

Beyanat, Ankara Üniversitesi Senatosu'nun hakkımızdaki öğretim mesleğinden çıkarma kararını bozmuş olan Üniversitelerarası Kurul'un sayın üyelerine çatmakla başlıyor ve "bu Kurul komünistlik tahrikçiliği yapan bu üç öğretim üyesinin adeta müdafaa şahitliğini üzerine almış görünüyor" hükmüne varıyor. Bu kadarla da kalmayıp beyanatında bay Orhan Seyfi, bu sayın heyet üyelerini "ellerini vicdanlarının üzerine koyup" vazifelerini yapıp yapmamış olduklarını söylemeye davet ediyor. İstanbul Üniversitesinin her biri kendi ilim şahsında tanınmış ve medenî cesaret sahibi sayın profesörlerinin müdafaalarını yapmayı fuzulî ad[d]ediyoruz. Yalnız şu kadarına işaret edelim ki Üniversitelerarası Kurul'un İstanbul üyelerinin zaten "ellerini vicdanlarının üzerine koyup" hiç bir dış tesire boyun eğmeden, yalnız hakkın ve aklın sesine uyarak verdikleri karar -Orhan Seyfi ve onun ziniyetinde olanlar bu kararı ne kadar kötüleliye çalışırlarsa çalışsınlar- Türk bilim ve üniversite tarihine medenî cesaretin ve hakikat sevgisinin parlak bir örneği olarak geçecektir.

Beyanatın doğrudan doğruya şahıslarımızla ilgili kısmında bay Orhan Seyfi bize "komünist tahrikçiliği" isnadında bulunuyor ki böyle bir isnadın kanunlarımız muvacehesinde bir suç teşkil ettiğine şimdilik işaret etmekle yetineceğiz. Bu isnattan sonra da, vaki olmamış hadiseler olmuş gibi gösteriliyor. Meselâ, taraftarlarımızı toplayıp bir baraj gezintisine gittiğimizi ve bu gezintide Volga yedekçileri şarkısını söylediğimizi iddia ediyor. Bu iddianın hiçbir esası yoktur. Biz ne böyle bir gezintide bulunduk, ne de Ankara radyosunda dahi sık sık çalınan çarlık devrine ait bu eski şarkıyı söyledik. Aslı olmıyan bir şeyi olmuş gibi gösteren bir kimseye ne sıfat verilir. Bunu da okuyuculara bırakıyoruz.

Bay Orhon hakkımızdaki isnatlarını güya tevsik etmek için yazılarımızdan parçalar okuyacağını söyleyerek, bizim kalemimizden çıktığı zannını yaratmak maksadıyla bir takım cümleler sıralıyor. Gerçekte bu zatın yaptığı şey şudur: bu sözlerin yazarlarını, yazıldığı tarihi ve yeri göstermeden, yazılanları aslına uygun iktibas etmeden ve yazıların mevzuunu bildirmeden, ayrı kimselerin ayrı ayrı yazılarından gah bir kaç kelime seçerek, gah bir cümle parçasını kopararak bunları istediği manayı verecek şekilde yan yana getirip montajlar yapmak. Esasen kendisi de bi-

zim yazılarımızdan parçalar okuyacağını söylerken bunların kime ait olduğunu ve nerelerden alındığını bildirmeyeceğini ifade etmek suretiyle yaptığı işin, deliller ileri sürmekten ziyade bir takım tahrifler yapmak olduğunu zımmen itiraf etmiş bulunuyor. Böylece, beyanatını dinliyenlere ve okuyanlarda iddiaların güya vesikalara dayandırılmış intibasını uyandırmak istiyor. Bu sözde iktibasların gerçek mahiyetini sırasıyla bir bir açıklıyoruz ve B. Orhan Seyfi'nin bize atfettiği sözlerden her birimiz kendimize ait olan kısmını cevaplandırıyoruz.

B. Orhon'un yaptığı iktibaslar mahlutunun ilk kısmı Behice Boran'ın bazı yazılarına aittir. B. Orhon, garpte demokrasinin doğuşunu ve geçirdiği tarihi safhaları anlatan ve 1945'de Tan gazetesinde çıkmış olan beş makalelik bir seriden kendi işine yarar sandığı cümle kırıntılarını seçip bir araya getirmiş. Bu mevzuda şunların söylendiğini iddia ediyor:

1. "Avrupa ve Amerika gibi kapitalist memleketlerde sermayelerin işletilmesinde demokrasiden hiçbir eser olmadığı"...

Bu cümlelerin aslı şudur: "Garp memleketlerinde milletin büyük ekseriyetinin hayatına hükmeden büyük sermaye teşekküllerinin idare ve işletmesinde demokrasiden hiç eser yoktur." Manası gayet sarıh olan bu cümleyi Bay Orhon'un anlacağı dile çevirirsek, hususi sermayeye ait bir işletmenin (mesela bir fabrikanın) idaresinde ve işletmesinde demokrasi bahis mevzuu değildir. Kapitalist ekonomide bundan tabii bir şey de olamaz. Kendi malı olmıyan bir işletmenin idaresine ve işletmesine işçinin karışamayacağı aşikârdır. Fakat bu sözle bu memleketlerde işçinin siyasi demokratik hakları olmadığı ifade edilmiş değildir. Netekim aynı yazının biraz daha aşağısında bu memleketlerde siyasi demokrasinin tatbik edildiği söylenmiştir.

Büyük sermaye temerküzünün ve bunun ifadesi olan trös[t]lerin meydana gelişinin, cemiyetin iktisadî ve siyasî hayatındaki kötü tesirlerini söyleyen iz değil, bizzat Amerikan milleti ve Amerikan kanunlarıdır. Amerikan Kongresi anti-tröst kanunları çıkarmak suretiyle bu nevi teşekkülleri yasak etmiştir. Muhtelif tarihlerde bunları tahkik için bir çok komisyonlar kurulmuştur. Buna rağmen muvazaalı yollarla bu teşekküller devam etmiş, son harp esnasında kurulan bir komisyon bunların tehlikeli faaliyetlerini açığa vuran incelemeler yapmış, başsavcılık bunun üzerine faaliyete geçmişti. Bay Orhon Amerikan Federal hükümetinin tahkik komisyonlarının bu hususları ve işçilere karşı kullanılan baskı usullerini açıklıyan raporlarını okuduğu takdirde parmak ısırtacak vakalarla karşılaşacaktır. Bizzat Amerikan hükümetinin açıkladığı ve Amerikan kanunlarının suç saydığı bir hadiseyi anlatmamızı Orhan Seyfi Orhon nasıl olup da "komünist tahrikçiliği" sayıyor.

2. "Kanuni haklarını isteyen işçilerin kara listeye geçirildiği"...

Filhakika büyük sanayi işletmeleri çalıştırdıkları işçiler arasında hoş görülmemeleri (meselâ işçi sendikalarında veya bir grevde faal olmak gibi kanuni demokratik hakları kullananları) kara listeye geçirirler, yani bunlara iş verilmemesi yoluna giderler. Bu o kadar bilinen ve yaygın bir vakıadır ki kara liste (blacklist) bir terim olarak İngiliz diline ve bir mevzu olarak da ansiklopedilere geçmiştir. Meselâ, İctimaî İlimler Ansiklopedisi'nin (Encyclopedia of The Social Sciences) birinci cildinde "Blacklist" başlığı altında iki sahifelik bir makale vardır. Makale, "Sanayideki münasebetlerde kara liste, işçi sendikalarıyla çıkan ihtilaflarda işverenlerin kullan-

dıkları silahlardan biridir.” cümlesiyle başlar. Bu makalede kara listenin İngiltere’de 1833’de, Amerika’da 1835’den beri belirlediği ve 1873’den sonra Amerika’da taammüm ettiği, Birleşik Devletlerin 25’inden fazlasında kara listenin gayrı kanunî sayıldığı yazılmaktadır. Gine bu ansiklopedi makalesinde patronların işçiler arasında kullandıkları (casus sistemi)’nden (spy system) ve bu maksatla hususi dedektif kumpanyalarını angaje ettiklerinden bahsediliyor. Acaba bütün bunlar, Bay Orhon’a göre, büyük sermaye teşekküllerinin demokratik usullere göre idare edildiğini mi göstermektedir?

3. “İktisadi demokrasi olmadıkça siyasi demokrasinin mümkün olamayacağı”...

Sözü geçen makale serisinde gerçekten bu fikir vardır. Eğer Orhan S. Orhon başkan Roosevelt’in nutuklarına veya memleketimizin de üyesi bulunduğu Birleşmiş Milletler anayasasına ve Milletler arası iş konferansı anayasasına bir göz atmış olsaydı bu vesikalarda iktisadî demokrasi olmadıkça siyasî demokrasinin mümkün olamayacağı fikrinin açıkça yer aldığını görürdü. Kaldı ki gerek Orhan Seyfi’nin mensup olduğu iktidar partisinin, gerek muhaliflerinin memlekette yalnız siyasî değil, iktisadî demokrasiyi de gerçekleştireceklerini nasıl yarış edercesine iddia ettiklerini her gün görmekteyiz. Birleşmiş Milletler anayasasına dahi giren ve Türkiye için de riyeti zaruri olan bir fikri tekrarlamak “komünist tahrikçiliği” midir?

4. Orhan Seyfi bu cümle parçalarından sonra “şu neticeye varılıyor” diyerek aşağıdaki cümle parçasını ekliyor: “Yeni demokrasi anlayışını 1917 ihtilali ile Rusya gerçekleştirmiştir”. Bir kere bu son cümle parçası, diğerlerinden sonra bir (netice) olarak gelmiyor. Bay Orhon muhtelif cümlelerden parçalar alıp bir araya getirerek metnin manasını değiştiriyor. Bu son cümle parçasının alındığı ibarenin aslı şöyledir: “Garp memleketlerinde kuvvetli sosyalist ve komünist partileri teşekkül etmişti. Bu partilerin tahayyül ettikleri sosyalist cemiyet nizamı ve yeni demokrasi anlayışı 1917 ihtilali ile Rusya’da gerçekleşmişti de.” Bu ibarede hangi noktaya itiraz ediliyor? Garpta sosyalist ve komünist partilerin belirlediğine mi, bunların sosyalist bir nizam tahayyül ettiklerine ve liberal batı demokrasisi anlayışından farklı bir demokrasi anlayışını ileri sürdüklerine mi? Yoksa 1917 Rus ihtilalinin bu partilerin tahayyül ettikleri sosyalist nizamın ve demokrasi anlayışının ihtilali olduğuna mı? Bu bir fikir ve kanaat meselesi olmayıp herkesin bildiği, Bay Orhon’un da bilmesi gereken tarihe geçmiş vakialardır.

5. Bundan sonra Orhan Seyfi şöyle diyor: “Bu gerçek demokrasinin, demokrasi düşmanlarının tezviratı yüzünden (Rus boyunduruğuna girdikleri yolunda) yanlış gösterilip yanlış anlaşılan Romanya, Bulgaristan, hatta Lehistan’da tatbik edilmekte olduğu söylenmektedir.” Orhan Seyfi’nin tamamıyla bozarak ve kendiliğinden ilaveler yaparak bize atfettiği yukarıdaki cümlelerin aslını ve bu cümleyi ihtiva eden parçanın bütünü 1945’de çıkmış olan makaleden aynen alıyoruz. Bu makalede demokrasinin tarihi gelişmesinde belirmiş olan dört çeşit demokrasi anlayışı izah edilmiştir. Bu cümlelerin içinde geçtiği ve buraya aldığımız parça üçüncü anlayışa aittir:

“Üçüncüsü, bu çeşit iktisadi -sosyal tedbirlerin iktisadi demokrasi’yi, vatandaşlara dördüncü hürriyet’i sağlamak için kafi gelmediğini, garp demokrasilerinin artık daha geniş, daha tam bir demokrasi safhasına geçmeye hazır ve geçmek zarure-

tinde olduğunu müdafaa eden ve hareketler ve memleketler var. Faşizmin kökünü kazımak ve demokrasiyi geliştirmek için büyük mütemerkez sermaye saltanatına nihayet vermek, kartel ve tröstleri kaldırmak, ağır makine sanayiini, maden, elektrik ve ağır kimya senayilerinin, taşıt ve haberleşme vasıtalarının ve amme hizmetleri teşekküllerini devletleştirmek veya İngiliz başbakanı Attlee'nin son nutkunda kullandığı tabirle içtimaileştirmek lazımdır. Faşizm ve irtica ancak böyle önlenir, iktisadi demokrasi ve dördüncü hürriyet ancak böyle sağlanır. İktidara geçmiş olan İngiliz İşçi Partisinin Fransa'daki kudretli Dayatma Cephesinin tatbik etmek istediği program budur. Demokrasi düşmanlarının tezviratı yüzünden yanlış gösterilip yanlış anlaşılan Romanya, Bulgaristan, Lehistan gibi memleketlerde de tatbik konan program budur. Küçük ve orta ticaret, senayi ve ziraat işletmelerine dokunulmuyor, fakat büyük sermayenin kurduğu tröst ve kartel saltanatına ve bunlarla işbirliği eden, derebeylik artığı büyük malikâne sahiplerinin müstahsil köylü üzerine kurmuş oldukları toprak saltanatına son veriliyor.”

Yukarıdaki satırları okuyan herkes Orhan Seyfi'nin cümlelerimize kasten ne kadar aykırı, değişik manalar verdiğini derhal anlayacaktır.

6. Bay Orhon bundan sonra başka bir dergide (Ant dergisi) çıkmış olan bir yazımızda şu parçayı alıyor: “Faşizm, garp demokrasilerinin içinde belirip gelişmiş ve nihayet bazılarında bütün cemiyeti hakimiyeti altına alan bir rejim olarak tebellür etmiştir. Diğer bazılarında ise liberal demokratik şeklini muhafaza etmekle beraber, faşizm hareketleri çeşitli derecelerde, çeşitli mahalli şekillere bürünerek kendini göstermiştir.” Bundan sonra da O. S. Orhon, “ve devam ediyor” diyerek aynı derginin başka bir sayısında çıkmış olan başka bir yazımızdan bir kısmı kendine göre derliyerek, fakat sanki aynen bizden iktibas ediyormuş gibi, alıyor: “Faşist devletin yere serilmesiyle faşizm yıkılmamıştır. Fransa'da 200, Amerika'da 600, İngiltere'de bir avuç sermayedarın iktisadiyata hakim olduğunu, bunların müthiş istibdatı altında ferdin hiç bir iktisadi hürriyeti olmadığını söyledikten sonra” diyor ve netice olarak da hiç bir yerde yazmadığımız şu hükmü bize atfediyor: “Yunanistan'daki komünist isyanın faşizme karşı demokrasi mücadelesi olduğunu ilave ediyor”.

Bizden aynen iktibas ettiği, yukarıdaki ilk parçayı ele alalım. Bunda yanlış veya memleketin emniyet ve selameti bakımından zararlı ne var? Faşizm ve nazizm garp demokrasi memleketlerinde belirmedi de kutuplardaki Eskimolar arasında mı belirdi? Mussolini ve Hitler'in ortaya çıkmasından önce İtalya ve Almanya, batı demokrasilerine dahil memleketlerinden değildiler de derebeyliği cemiyetlerinden miydiler? Orhan Seyfi'ye göre harbin sona ermesi ile faşizmin ortadan kalkmadığını söylemek büyük bir suçmuş meğer... Hadiselerin cilvesine bakın ki Orhan Seyfi'nin beyanatının Ulus'ta çıkmasından bir gün önce aynı gazetede İngiltere'ye ait bir ajans haberi vardı: Mosley'nin faşist teşekkülünün nümayişlerine mani olmak için büyük caddelerde toplantı yapılması üç ay müddetle yasak edilmiş. Demek ki harbin bitişinden üç sene sonra bile İngiltere'de faşist teşekküllerin faaliyeti devam ediyormuş.

Tuttuğu yolun, varmak istediği hedefe götürmediğini kendisi de fark etmiş olacak ki Orhan Seyfi Orhon sözde iktibas yapıyormuş gibi görünerek, fakat hakikatte asla mevcut olmayan bir cümleyi de bize atfediyor. Güya sözlerimize: “Yunanistan'daki

komünist isyanın, faşizme karşı demokrasi mücadelesi olduğunu” ilâve etmişiz. Halbuki ne o makalede Yunanistan’a ait tek bir hüküm var, ne de herhangi başka bir yazımızda iddia edilen çeşitte bir satırımız çıkmıştır.

1945’te yazılan yazılarla böylece istediği gibi oynadıktan sonra, Orhan Seyfi Orhon -tabii katiyen tarih ve mehz göstermeden- 1943 ilkbaharında çıkan Adımlar dergisinin ilk sayısındaki giriş yazısında bulunan bir ibareyi şu şekilde sokuyor: “Dünyanın büyük bir inkılâba gitmekte olduğunu, bizim de buna adım uydurmamız gerektiğini, geçmiş asırların müzelik yadigarı olan kıymetlerini ayakta tutmaya çalışanların bir çöp gibi ortadan süpürüleceklerini söyleyerek hasretini çektiği rejime bizim de uymak zorunda olduğumuzu, buna karşı koyanların bir çöp gibi silinip süpürüleceklerini anlatmak istiyor” diyor.

Bay Orhon burada da ayrı ayrı parçaları dilediği gibi değiştirip bir araya getirdikten sonra istediği tefsiri yapıyor; ama tabii iktibas nerede bitiyor, kendi tefsiri nerede başlıyor, bunu asla tasrih etmiyor. İktibas edilen cümle parçacıklarının asıl şekillerini verelim. O yazıda: “Bugün geçiş halinde (transition) bulunan bir dünya içinde yaşıyoruz. Her şey hareket halinde”[,] “Biz ve bizim milletimiz Türk milleti de bu yaman seyrin içinde” denilmiştir. Bu sözler yanlış veya yalan mı? Bugünkü dünyanın süratli değişmeler kaydettiğini görmek ve anlamak için sadece kör ve anlayışsız olmamak, gazete okuyup etrafa bir bakmak kâfi. Ve biz dünyadan tecerrüt etmiş bir halde miyiz? Veya dünyanın gidişine bizim de ayak uydurmamız gerekmiyor mu? “Bu sele (yani değişme seline) karşı geçmiş asırların müzelik yadigarı olan kıymetlerini ayakta tutmaya çalışanlar, ne kadar tutunmuş olursa olsunlar, bir çöp gibi ortadan süpürüleceklerdir” denilmiş. Doğru değil mi? Uzağa gitmiye ne hacet? Kendi yakın geçmişimiz bunun parlak bir misalini vermiyor mu? Köhne sosyal müesseseleri, kıymetleri, zihniyetleri ortadan süpürmüş bir millet olmakla övünmüyor muyuz? Mecelleyi, Arap harflerini, taaddüd-ü zevcatı, fesi, imam nikâhını, medreseleri, tekkeleri, padişahlığı, hasılı geçmiş asırların bütün köhne müesseselerini yıkan Atatürk inkılâbı değil midir? Ve bunları, medeniyet selinin önünde bir çöp gibi silinip süpürülmemek için yapmadık mı? Bu ibareyi bir suçmuş gibi ortaya atan Orhan Seyfi bizim maziden gelen kıymetlere hiç ehemmiyet vermediğimizi ve böylece millî kıymetleri inkâr ettiğimizi mi ima etmek istiyor? Halbuki aynı yazıda mazinin eserlerini nasıl değerlendirmek gerektiği hakkında halk sanatı ve millî sanat hakkında uzun paragraflar vardır. Ama tabii onlardan iktibaslar yapmak Bay Orhon’un işine gelmiyor.

Orhan Seyfi Orhon, “Yine bunlardan biri millî ideal fikrini faşistlik ve harp tahrikçiliği sayıyor” diyor. Böyle bir söz hiçbirimizin kaleminden çıkmış değildir; bu iddia tamamıyla uydurmadır.

B. Orhan Seyfi’nin başvurduğu bu usulün, yani bizimle hiçbir alâkası olmıyan sözleri bize atfetme usulünün gülünç bir misalini de şu cümlesinde görüyoruz: “Yine bunlardan biri Tevfik Fikret yaşasaydı muhakkak komünist olurdu. Komünizmden ideal bir şey yok ki...” Böyle bir cümle ne Tevfik Fikret hakkında bir iki yazısı olan Pertev Boratav’ın, ne de herhangi birimizin herhangi bir yazısında geçmiştir. Bu da tıpkı yukarıdaki gibi, baştan başa asıl ve esastan ari bir iddiadır.

Orhan Seyfi Orhan kendine göre derlediği iktibaslar serisini şu cümle ile bitiri-

yor: “Yine bunlardan biri komünist rejimin halkı sefalet ve işsizlikten kurtardığını anlatmak için harpten sonra Rusya’nın işsizlikle karşılaşmamış yegâne memleket olduğunu söylüyor.”

Bu da Niyazi Berkes tarafından “harp sonrası ekonomik kalkınma planları” hakkında yazılan üç makalenin (Tan gazetesi mayıs 1945) birincisindeki bir cümlenin tahrif olunmuş şeklinden başka bir şey değildir. Harp ekonomisinden sulh ekonomisine geçilirken doğması muhtemel iktisadî ve siyasi sarsıntıları önlemek amacıyla İngiltere ve Amerika gibi büyük sanayi memleketlerinde hazırlanan planları gözden geçiren bu makaleler başlarken “Ekonomik meseleler arasında anglo-sakson memleketlerinde, üzerinde en çok durulan ve harp sonrasına ait planların hemen hemen ağırlık merkezlerini teşkil eden mesele, işsizliğin kaldırılması meselesidir” deniyor ve birinci cihan harbinden sonra bu memleketlerin bünyesini sarsan en büyük hadiselerden birinin bu mesele olması itibariyle bu harpten sonraya ait planların mihverini bu mesele teşkil ettiğini izah edilirken de şöyle deniyordu: “Sovyetler Birliği İngiltere ve Amerika’nın müttefiki bulunmasına ve harpten sonraki milletler arası planlaştırma işlerinde onlarla iş birliği yapacak olan memleket olmasına rağmen, kendi ekonomik sisteminin başka esaslara dayanmış olması yüzünden, böyle bir mesele ile karşılaşmıyor. Nasıl ki harpten önce de sanayi memleketleri arasında işsizlik meselesiyle karşılaşmamış olan yegâne memleket burası idi. Bu itibarla bu memlekette bu neviden plan ve projelere rastlamıyoruz.”

Bu satırlarla Orhan Seyfi Orhon’un bize attettikleri arasında hiçbir münasebet olmadığı meydandadır. Makale serisine giriş mahiyetinde olan bu sözlerin mevzuu İngiltere ve Amerika’da harp sonrasına ait iktisadî planların ağırlık merkezini “herkese iş” (full employment) temini gayesi teşkil ettiği, Rusya’da ise böyle bir gaye ile hazırlanmış herhangi bir plan düşünülmediği noktasıdır. Makalelerin mevzuu ise İngiltere ve Amerika’da “Herkese iş” davasını gerçekleştirecek planların anlatılmasıdır. Herkesin bildiği gibi, bu planların en meşhuru Beveridge’in Full Employment adlı eserinde anlatılmış, Sovyetler Birliği’nde işsizlik meselesinin durumu hakkındaki hüküm de İngiliz liberal partisinin liderlerinden olan Lord Beveridge’in bu eserinden alınmış. Bay Orhon pek merak ediyorsa kendisine bu eserden bir iki cümleyi tercüme edelim: “Britanya’da ve Birleşik Devletler’de işsizlik ancak harp zamanında ortadan kalktığı halde böyle bir netice başka memleketlerde, meselâ Sovyet Rusya’da planlı senayi inkılâbının gerçekleştirilmesi ile barış zamanında dahi elde edilmiştir. Sovyet Rusya’da, işsizlik olmaması yüzünden 1930’dan beri işsizler için hiçbir sigorta ödeneği konmamıştır” (sahife 119). Lord Beveridge aynı fikri “İçtimai sigorta ve onunla ilgili hizmetler hakkında rapor” adlı eserinin 292’nci sahifesinde de ileri sürmüştür. Sovyet Rusya hakkında büyük bir ilmi eser yazmış olan Mc Donald hükümetinin eski nâzırlarından Lord Passefield (Sydney Web) ise bu bahsi eserinde bütün tafsilatı ile izah etmiştir. Bay O. Seyfi acaba bu İngiliz lordlarını da “komünist tahrikçiliği” ile mi itham edecektir?

Bay Orhon’u bu İngiliz lordlarının hükümleri tatmin etmiyorsa, kendisine bir iki tane de Türkçe yazı gösterelim: Türk Ekonomisi dergisinin 27, 28, 29’uncu sayılarında çıkan “Sovyet Rusya’da Planlama ve İşçi Meselesi” adlı yazılarda, Çalışma Bakanlığı tarafından çıkarılan Çalışma Dergisinin 2’nci sayısında Prof. Hazım Atıf

Kuyucak'ın "İşsizlik ve Tam Çalıştırma" adlı yazısını da kendisine salık veririz. Bu yazıları okuduğu zaman kendisinin, "komünist rejimin halkı sefalet ve işsizlikten kurtadığını anlatmak için yazıldığını" söylediği bir iki satırdaki fikrin aynının bunlarda çok daha mufassal bir şekilde izah edildiğini görecektir.

Görülüyor ki Bay Orhan Seyfi Orhon Büyük Millet Meclisi kürsüsünde, ancak Akbaba ve Çınaraltı dergilerinin sahifelerine yakışacak bir serbestlikle ya söylemediğimiz şeyleri söylemiş gibi göstererek, yahut da söylediklerimizi keyfine göre bozup bize bir takım isnatlarda bulunmuştur. Bunları yukarıdaki açıklamalarımızla birer birer göstermiş bulunuyoruz. B. Orhan Seyfi bunlarla da yetinmiyerek yahut da bunların sakatlığını kendi de fark etmiş olacak ki, beyanatının ikinci kısmında bir takım umumiyata dalmış ve bizi vesile ederek bir telaş havası yaratmaya çalışmıştır. Bu havayı yaratabilmek için bizimle hiç alâkası olmadığı halde, memleketteki yeni şiir, edebiyat ve sanat hareketlerine de çatmıştır. Bu konuda cevap vermek alâkalılara düşerse de, bugün artık unutulmuş olan bu sabık şairin yeni türk şiirine "soysuzluk" damgasını vurmasına, malum politik maksatları kadar her halde, unutulmuş olmasının hıncı da amildir.

O. S. Orhon bizi yermek gayretinde o kadar ileri gidiyor ki Büyük Milli Meclisini de itham altında bırakacak sözler sarf ediyor. Ankara Üniversitesi Senatosunun aleyhimizdeki kararını "hiçbir tereddüde mahal bırakmıyacak şekilde ... oy birliği ile verilmiş" bir karar olarak vasıflandırdıktan sonra "öyle tereddüde mahal bırakmayan oy birliği ile verilmiş bir karar ki, aylarca çetin münakaşalardan, senatodan istifalardan sonra alınabilmiş ve akabinde de Üniversitelerarası Kurul tarafından kökünden bozulmuş". B. Orhan Seyfi sözü Büyük Millet Meclisine getirerek "yüksek heyetiniz, Üniversiteler kanununun 46'ncı maddesinin yorumlanmasına lüzum göstermemek suretiyle bu kararı zımnen tasvip etmiştir" ve "nihayet bunların ellerinden fakülteyi kurtarmak için kadrolarını lağvetmekten başka bir yol bulunamamıştır" diyor. Demek ki, gayrı şahsî, umumî kanunlar koyması gereken Büyük Millet Meclisi üç öğretim üyesi hakkındaki bir kararı zımnen tasvip için kanun tefsirleri yapmış, kendi koyduğu kanunların onları himaye ettiğini görünce kadrolarını lağvetmekten başka çare bulamamış, öyle mi? Büyük Millet Meclisine karşı yapılan bu ithamın reddi de herhalde bize düşmez.

Delilsiz ve mesnetsiz iddialarını desteklemek için Bay Orhon Millî mücadele tarihinden, Millî mücadelede can veren kahramanlardan da bahsediyor ve "Millî mücadele tarihin karanlıklarına karışmadı" diyor. Bugün haksız bir davayı müdafaa için el uzattığı Millî mücadele tarihinden bahsederken B. Orhan Seyfi'nin acaba sesi titremedi mi? O Orhan Seyfi ki, kendi neslinden olan memleket gençliği Sakarya boylarında, İnönü'nde, Afyon'da vatan müdafaası uğruna kan dökerken, mütareke İstanbul'unda yan gelip kafesteki kanaryasına lirik şiirler söylemeyi tercih etmişti.

Evet, Bay Orhan Seyfi! Millî mücadele tarihin karanlıklarına gömülmedi. Atatürk'ün önderliğinde bundan çeyrek küsur asır önce açılmış olan mücadele bugün de bütün hızıyla devam ediyor. İşte biz, bu mücadelenin fikir ve ilim cephesinde yer alarak, inkılâbımızın reddettiği fikir cereyanlarıyla çarpıştığımız içindir ki, bugün sizin sözcülüğünü ettiğiniz zümrelerin hücumuna uğramış bulunuyoruz. Onların bir türlü affedemedikleri en büyük günahımız da bu memleket gençliğine,

Atatürk'ün işaret ettiği gibi, “Memleket davalarının ideolojisini anlıyacak, anlatacak, nesilden nesile yaşatacak” bir ilim ve inkılâp şuuru vermiş olmıya çalışmış olmamızdır. Biz, “Türk milletini medenî milletlerin ön safına çıkarmayı” memleket davalarının en büyüğü sayıyoruz; bu davaları içine alan ideoloji olarak ta ırkçılık, turancılık, Anadoluçuluk gibi şovenliklerden uzak gerçek bir milliyetçiliği ve halkçılığı benimsiyoruz. Çok çirkin bir ithamla, bugünün dünya şartları içinde bizim kürsülerimizde kalışımızın memleket emniyeti için bir tehlike teşkil ettiğini iddia edecek kadar ileri giden size burada bir kere daha tekrarlamak isteriz ki, memleketin emniyet ve selameti için asıl tehlike teşkil edenler, sizin sözcülüğünü ettiğiniz Atatürk inkılâbına aykırı cereyanlar ve bu cereyanları temsil eden zümrelerdir.

Tehlike alarmı çalıp ortalığı telaşa vererek bugünkü siyasî vaziyeti mensup olduğunuz çevreler hesabına istismar etmek istiyorsunuz. Olabilir, politika bu... Ama kalkıp da “ilimle hiçbir ihtilâfımız yoktur”, “üniversitelerimizin ilmî hüviyeti ve muhtariyeti ile bu meselenin hiç bir ilgisi olamaz” dediniz mi, artık sadece sabrın değil mantığın da hudutlarını aşmış oluyorsunuz. Meclisteki bütün sözleriniz memleket ilim ve fikir hayatına ve üniversite muhtariyetine müdahale etmek teşebbüsünden başka neyin ifadesidir?

Ankara Üniversitesi:

Halk Edebiyatı ve Folklor Profesörü:
Pertev N. Boratav

Sosyoloji doçentleri:
Behice Boran Niyazi Berkes

[? 1948]

Tarih Vakfı TİP Arşivi